

itineraris

Girona de la mà de...

Carles Rahola

La Caseta - Serveis Educatius · Servei Municipal d'Educació

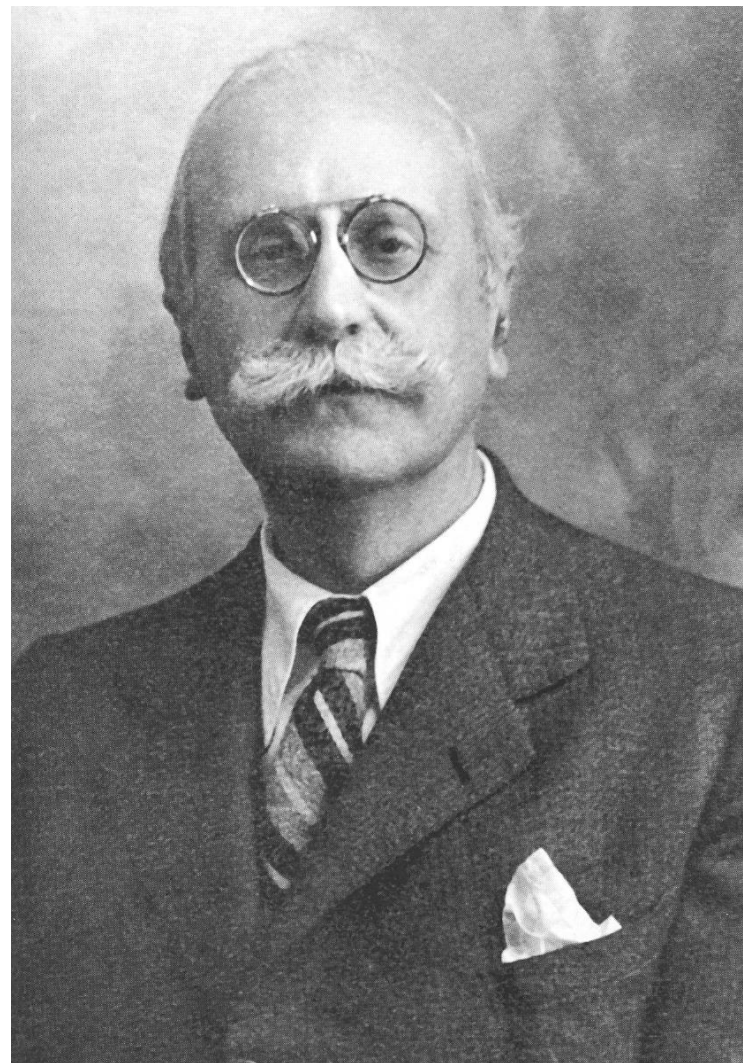
www.girona.cat

Segueix-nos!

Som a punt d'endinsar-nos a la Girona de les tres primeres dècades del segle XX de la mà de **Carles Rahola**, a qui moltes persones han coincidit a qualificar d'”home bo”, perquè era discret, respectuós, amb uns grans ideals humans, sensible i generós, tan pacífic i positiu que a voltes pot semblar fins i tot ingenu.

Va ser un gran intel·lectual i es va dedicar al **periodisme, l'assaig, la filosofia i la història.**

I, per damunt de tot, **va estimar profundament la seva ciutat, Girona.**

*Cadaqués, a
principis del
segle XX*

Carles Rahola **va néixer a Cadaqués el 28 de juny de 1881**, fill de Ferran Rahola i Verdaguer i de Carolina Llorens i Palou. Era el petit de cinc germans. Quan tenia tres anys, la família va deixar Cadaqués i es va establir a Girona.

Va cursar estudis de primària a l'escola Sant Narcís, situada al carrer de la Galera. Per motius econòmics no va poder continuar estudiant, però **sempre va ser un autodidacte.**

Carrer Anselm Clavé (antic carrer de la Galera) a finals dels anys 60, poc abans de la seva remodelació.

*Interior de la
impremta dels Rahola
a principis del segle
XX*

El pare de Rahola
va instal·lar **una**
impremta a la
plaça de la
Independència que
va regentar Darius,
germà gran de
Carles.

El 1898, Darius Rahola va fundar **L'Autonomista**, un diari **d'ideologia republicanofederal** al que Carles dedicaria moltes hores de la seva vida.

L'AUTONOMISTA

DIARI FEDERALISTA REPUBLICÀ I D'AVISOS I NOTÍCIES - ES PUBLICA A LA TARD

ANT XXXIX

GIRONA, DISSABTE, 18 DE JULIOL DEL 1936

NUMERO 9.917

FRANQUERIS CONCRETAT

Va sortir durant més de quaranta anys: del 1898 al 1939.

Va néixer en castellà i el 1933 es va catalanitzar.

Constitueix una part molt important de la mateixa ciutat de Girona.

L'any 39, després de la guerra, Franco va confiscar tots els béns de L'Autonomista i el diari va desaparèixer.

*Portal de la Diputació de Girona abans
de la remodelació*

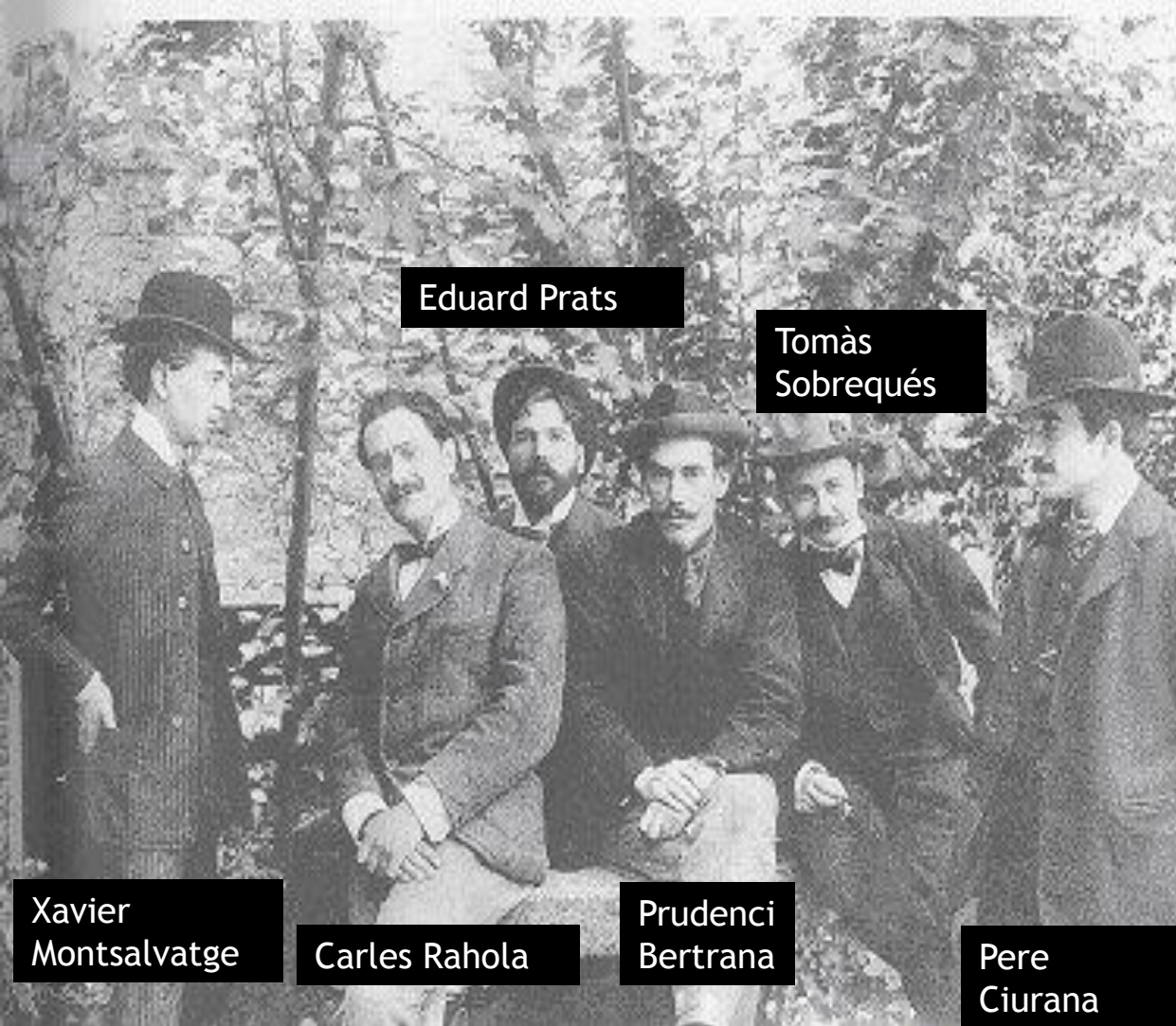

Als disset anys, Carles Rahola guanya unes oposicions i **entra d'escrivent a la Diputació de Girona**, lloc on treballarà fins a la seva mort, si bé amb els anys anirà pujant de categoria.

*Rambla de
Girona a
començaments
del segle XX*

A principis del segle XX, Girona era una ciutat culturalment grisa i apagada, amb **una societat conservadora, tradicional, molt reaccionària als canvis i a les innovacions.**

Però va sorgir un grup de gent jove, intel·lectual i inquieta que, amb altres personatges com Rafael Masó i Miquel de Palol, van animar la ciutat esmorteïda.

Van deixar una petjada considerable a la ciutat en arts com **la literatura, l'arquitectura, la música, la pintura, l'escultura...**

Algunes de les seves aventures ciutadanes i literàries més agosarades van esverar la societat gironina conservadora.

Athenea va ser una entitat creada per alguns d'aquests joves el 1913, dedicada al cultiu i la propaganda del **noucentisme**.

L'edifici que va acollir l'entitat va ser una de les primeres obres de l'arquitecte Rafael Masó a Girona.

Edifici Athenea al carrer Anselm Clavé

El mateix any 1913, Carles Rahola es va casar amb Rosa Auguet i Farró, a la parròquia de Palau Sacosta, de Girona. Van tenir tres fills: Ferran, Maria, Carolina.

D'esquerra a dreta, Ferran, Carolina, Rosa Auguet, Carles Rahola, Maria i Petra Rahola, germana de Carles

La Casa Ferrer, al carrer Carreras Peralta, a tocar la placeta del Correu Vell i el carrer de la Força, en l'actualitat.

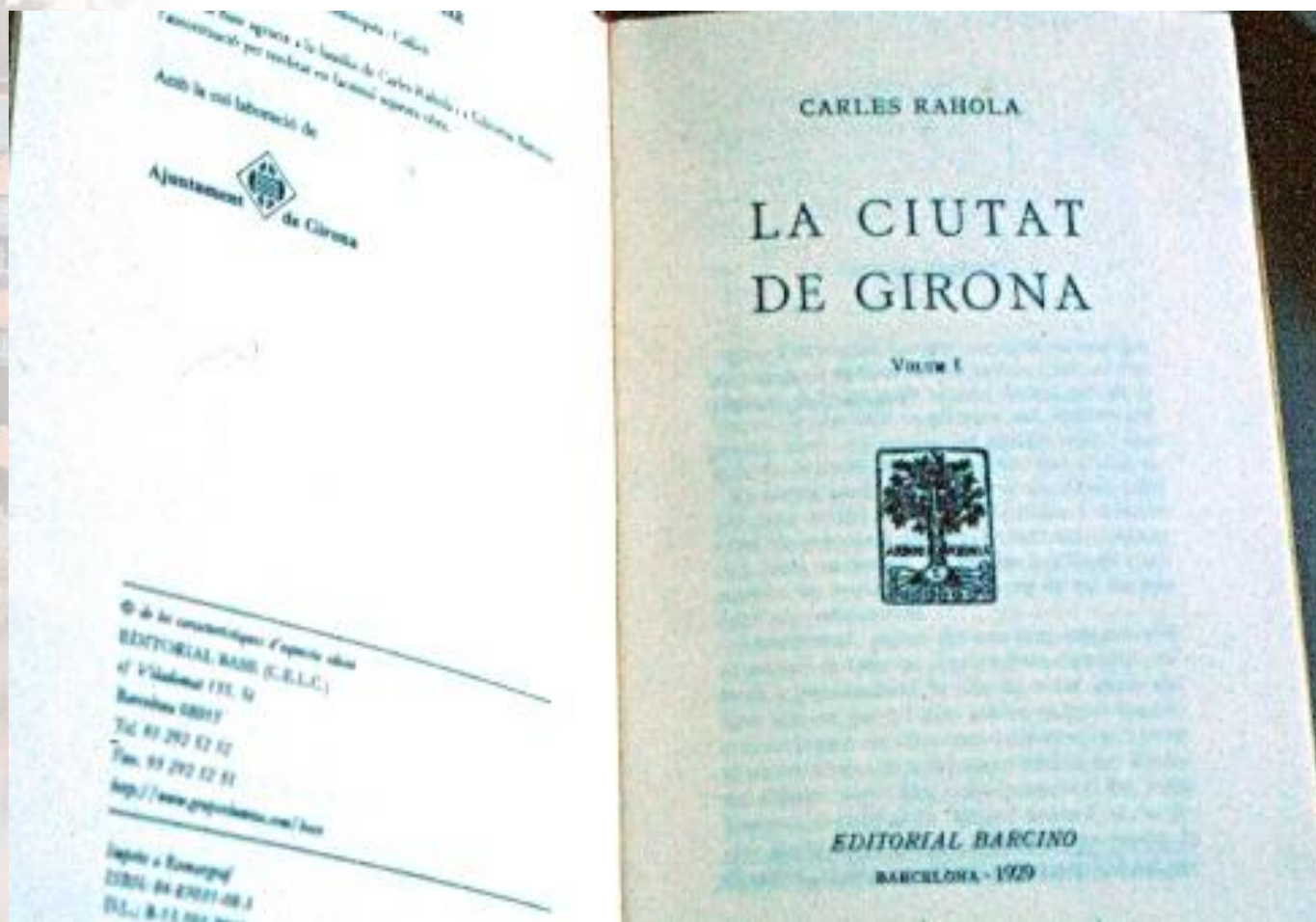
El 1922, Rahola va ser el capdavanter d'una acció ciutadana per a la creació de **l'Ateneu de Girona**, ubicat al carrer Carreras Peralta, una entitat oberta a tota mena d'ideologies a través de la qual desenvoluparia una intensíssima activitat cultural.

Rahola va presidir l'Ateneu de Girona fins a la seva mort (1939)

Davant dels Banys Àrabs acompanyant un grup d'alumnes d'un institut de Barcelona, l'any 1934

Rahola era massa idealista, massa romàntic i massa poc crític per poder triomfar com a pensador o com a assagista. Era un **home de bona fe, moralista vocacional, un punt somniador, un esperit disposat sempre a confiar en la condició humana.**

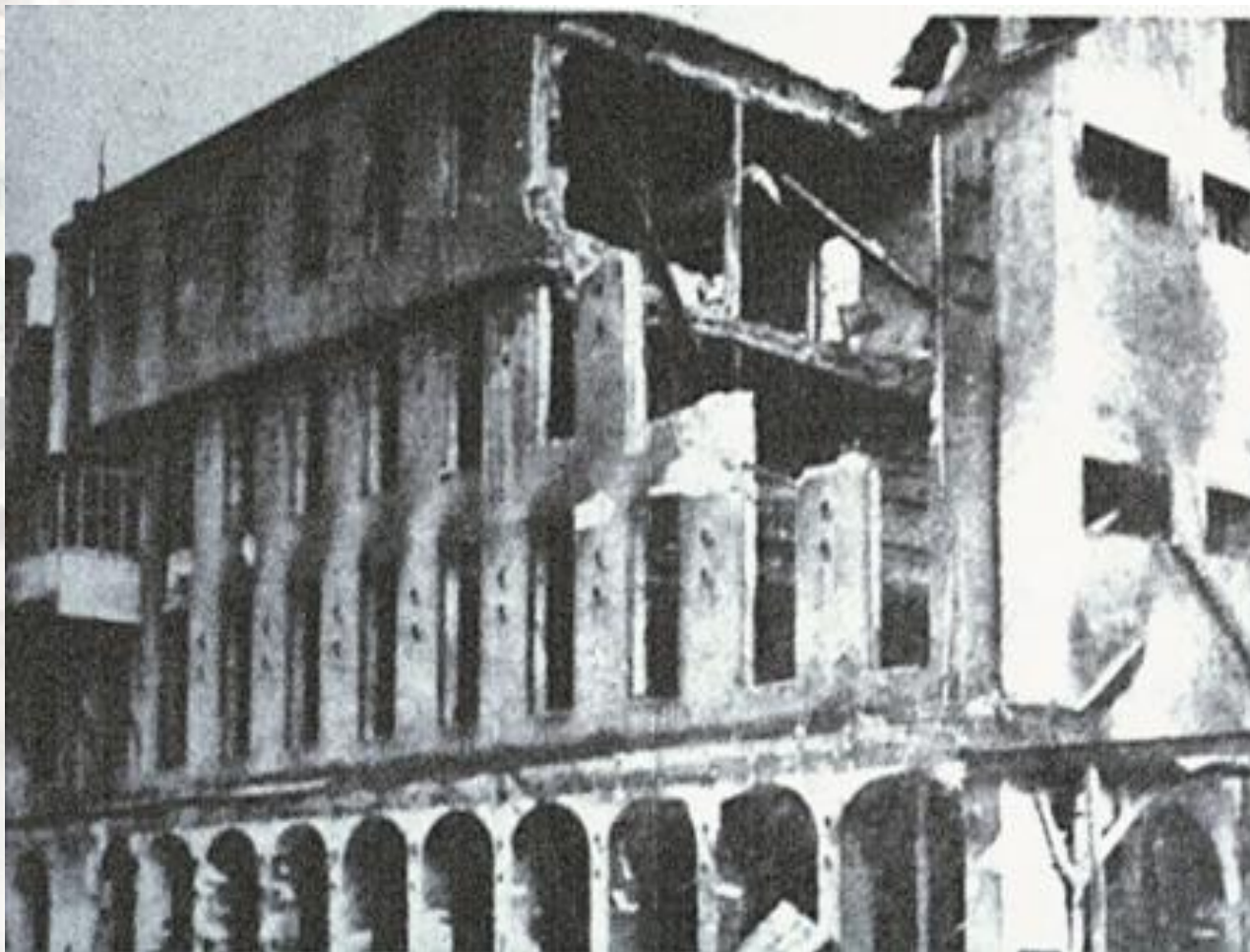
“La ciutat de Girona”, de Carles Rahola, un llibre magnífic sobre la història de la ciutat

Amb el temps es va revelar com un magnífic divulgador de la història. Dels temes que va tractar, destaquen **els emigrants, la pena de mort, els jueus, una revisió de la història clàssica**. Va obtenir molts premis i va ser designat acadèmic de la *Real Academia de la Historia de Madrid* i de la Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona.

Francesc Macià, president de la Generalitat, a la plaça del Vi de Girona poc després de proclamar-se la II República, l'any 1931.

Sense militar mai en cap partit, Rahola va forjar un **pensament humanista liberal, republicà, d'esquerrers** que, en plena República, coincidia força amb els postulats d'Esquerra Republicana.

En esclatar la Guerra Civil, se li va enfonsar el món, ja que ocorria tot el contrari del que havia somniat tota la vida i això el va desesperar. Escribia poc i estava aclaparat, però **confiava fermament en la victòria democràtica contra el feixisme.**

La fàbrica Grober tal com va quedar després que els mateixos treballadors hi calessin foc.

Casa de Carles Rahola, a la ronda Ferran Puig, 24

A principis del 1939, potser **un centenar d'intel·lectuals i polítics catalans** que passaven per Girona camí de l'exili es van refugiar unes hores o uns dies a **casa seva**, on tant ell com la seva família els van atendre amb la màxima generositat.

*Impressionant imatge de l'exili de
republicans provocat per la Guerra
Civil*

Rahola, convençut que no havia de témer res, no volia exiliar-se. Al final, va escoltar els amics i familiars que li deien que era millor fugir i va anar fins a la Jonquera. Però un cop allà **es va negar a continuar i va tornar a Girona.**

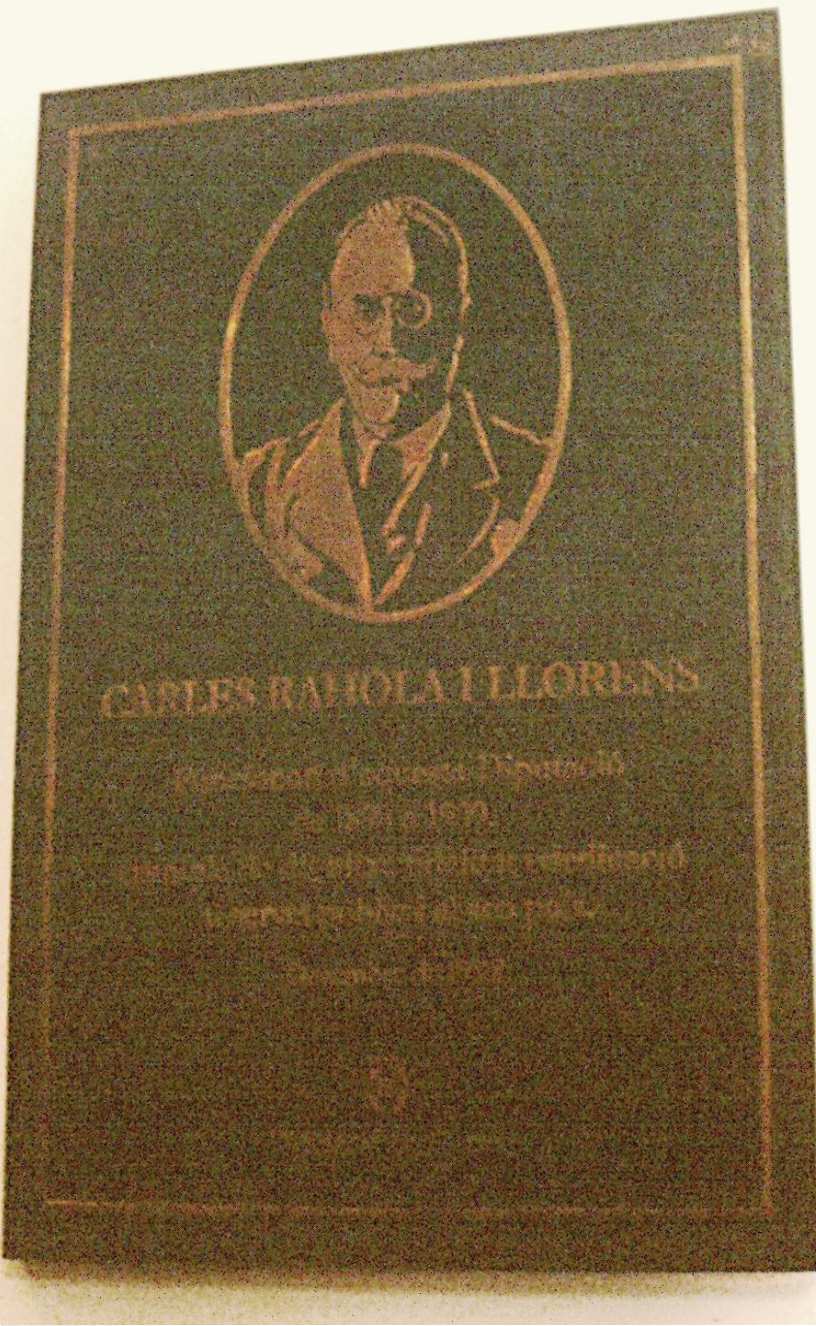

Les tropes franquistes ocupant Girona

El 4 de febrer de 1939 Girona queia en poder de les tropes franquistes després de ser abandonada per l'exèrcit republicà, que continuava retirant-se cap a la frontera francesa.

A dos quarts de dues del migdia, la *Cuarta División de Navarra* comandada pel general Camilo Alonso Vega entrava a la ciutat sota la consigna franquista de **“venimos trayendo pan, justicia y perdón”**.

*Placa del vestíbul de la Diputació en
memòria de Carles Rahola*

Rahola va seguir el consell d'alguns amics i es va amagar. Però personalitats gironines afectes al nou règim li van dir que no corria cap perill i va decidir tornar al seu lloc de treball, a la Diputació, **on pocs dies després seria detingut** i traslladat a la presó que, aleshores, era al Seminari.

El dia 1 de març de 1939, dotze dies després de ser detingut, jutgen Carles Rahola en un dels tres primers **Consells de Guerra Sumaríssims** d'urgència que es fan a Girona.

Aquest mateix dia es jutgen a Girona **24 acusats**.

La sentència contra Rahola es basava sobretot en tres articles seus pels quals se l'acusava de **“un delito de rebelión militar”**

Palau de Justícia (Casa Pastors) on se celebraven els judicis.

Els fets considerats provats pel tribunal militar van ser quatre.

PRIMER

Ser un dels més destacats separatistes de Girona.

Rahola era profundament federalista i, per tant, gens separatista. Però **els franquistes identificaven catalanisme amb separatisme** i Rahola sí que se sentia molt catalanista.

SEGON

Ser col·laborador assidu del diari separatista L'Autonomista.

Al judici no hi havia cap exemplar del diari i **cap membre del tribunal no n'havia vist mai cap**. La sentència qualifica falsament el diari de separatista quan en realitat se subtitulava “Diari federalista republicà d'avisos i notícies”

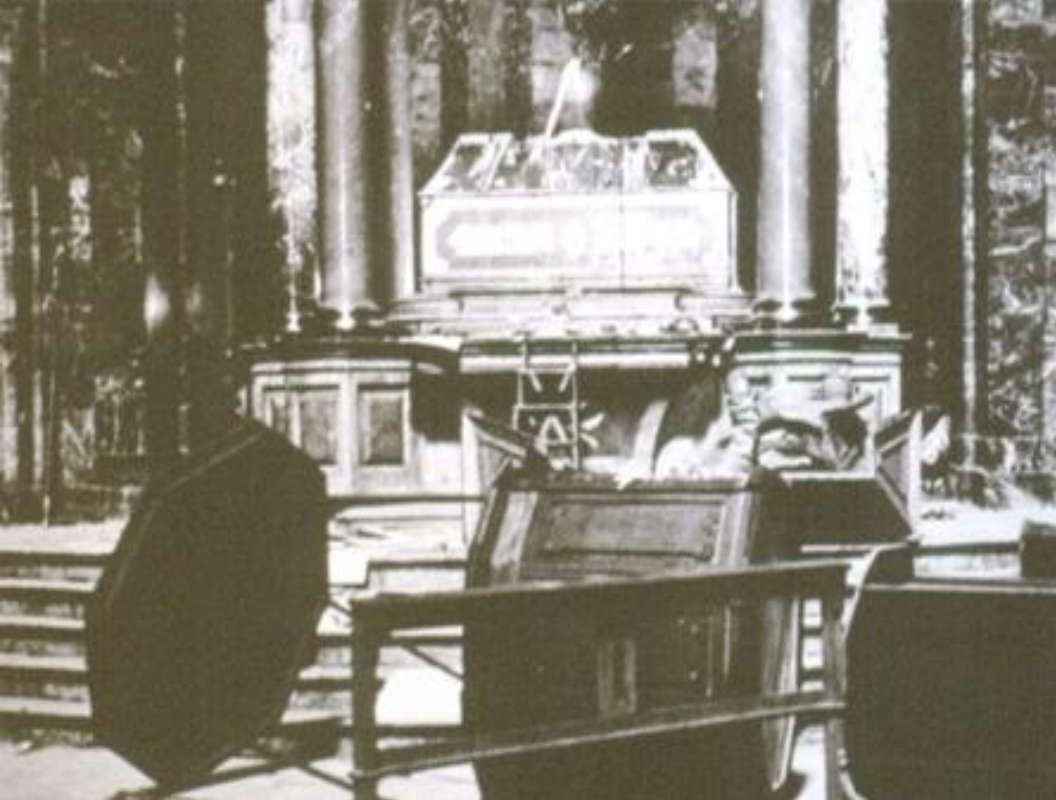
Jardí de la Infància a principis del segle XX. Anys més tard, a sota, s'hi construiria el refugi del qual parlava Rahola a l'article.

TERCER

Haver “alentado” les masses a prolongar la resistència en front els franquistes amb tres articles.

Els tres articles pels quals se'l jutja són: “L'heroisme”, “Contra l'invasor” i “Refugis i jardins”

Durant el judici no hi ha cap exemplar del primer. Per tant el tribunal declara que constitueix un “delito de rebelión militar” un text de Carles Rahola que ni el jutge militar ni els membres del tribunal no havien llegit mai.

Interior de l'església de Sant Feliu poc després de començar la guerra, assaltada per grups incontrolats.

QUART

Ser un “elemento influyente entre los marxistas, ya que ha favorecido a personas de derechas”

Durant la guerra Rahola **va salvar persones de dretes i capellans** intercedint per elles davant dels republicans.

En lloc d'acceptar-ho com un atenuant, el fiscal va considerar que si Rahola els havia pogut salvar va ser perquè era un **“rojo-separatista”** important i per això li feien cas.

El defensor havia de defensar 8 persones aquell mateix dia i **només feia 24 hores que l'havien designat**. Gairebé no havia pogut llegir les causes ni parlar amb els processats.

El fiscal reconeixia que Rahola no havia comès cap assassinat ni robatori però afegia que **amb els seus escrits havia comès un crim igual o pitjor**.

Rahola al seu despatx de la Diputació, davant de la seva màquina d'escriure

VA DEMANAR LA PENA DE MORT

Estàtua de l'olotí Miquel Blay, conservada al Museu d'Art de Girona, que va inspirar a Rahola l'article "Contra l'invasor".

El judici contra aquelles 8 persones només va durar una hora. En una hora **es van demanar 6 penes de mort, una de 6 anys de presó i una de cadena perpètua.**

El tribunal va dictar sentència confirmant les penes de mort entre les quals hi havia la de **Carles Rahola.**

*El seminari que,
aleshores,
allotjava la
presó.*

Durant els dies que va estar a la presó, Rahola **va aprofitar per escriure a la família clandestinament**, en papers aprofitats i targetes de visita que havia conservat a les butxaques. Les amagava en els paquets de roba que s'entregaven a la família per rentar.

com els altres. ~~Ahora~~ La meua
ànima ja a ascendir a la regió
mística, abraçada al vortge record. Tot
trobarem en el més suntuu on no
hi ha misèries ni injustícies, on

x Carles Rahola Llorens

la glòria ^{eterna} resplendix. Conserveu els
meus escrits. Adéu-han, adéu-han
a tots! Perdona a tots els qui m'ha
volgut per pagar culpes d'altres que
han fugit, com jo voldria per-les. Els
meus articles mai no han estat subversius.

Targeta de visita de Carles Rahola amb un escrit de quan era a la presó.

Carles Rahola i la seva filla Maria passejant per la Rambla de Girona poc abans de l'esclat de la Guerra Civil.

Amics i familiars, sobretot la seva filla Maria i una neboda, **van intercedir per ell** anant a parlar amb persones influents a Barcelona.

Però les gestions no van servir de res.

Francisco Franco

El 14 de març de 1939 va arribar a Girona l'aprovació de la pena de mort contra Rahola i tot seguit es va posar en marxa **el procediment habitual**.

Cap a les onze de la nit el van traslladar de la cel·la dels condemnats a mort a una habitació on el posarien en capella. Allà li van llegir la sentència i l'aprovació de Franco.

Girona 15 març
1919.

Estimadaíssima

Rosa, fills meus
Eduard, Ferran,
Maria i Carolina
meu'acomia do de vos
altres per a l'her-
ència.

Tots vosaltres
sabeu com la meua
vida és pura i lla-
cunosa; tots sabeu
com he viscut en

Papers de presó

No el van deixar acomiadar de la seva dona, a qui havia demanat veure, i va esperar el moment de l'afusellament amb un notari amic seu i el capellà de la presó.

Amb una estilogràfica i una llibreta que li va deixar el capellà va escriure, poques hores abans de la mort, **uns impressionants papers de comiat** adreçats a la seva família.

Tanca del cementiri de Girona, davant la qual va ser afusellat Carles Rahola.

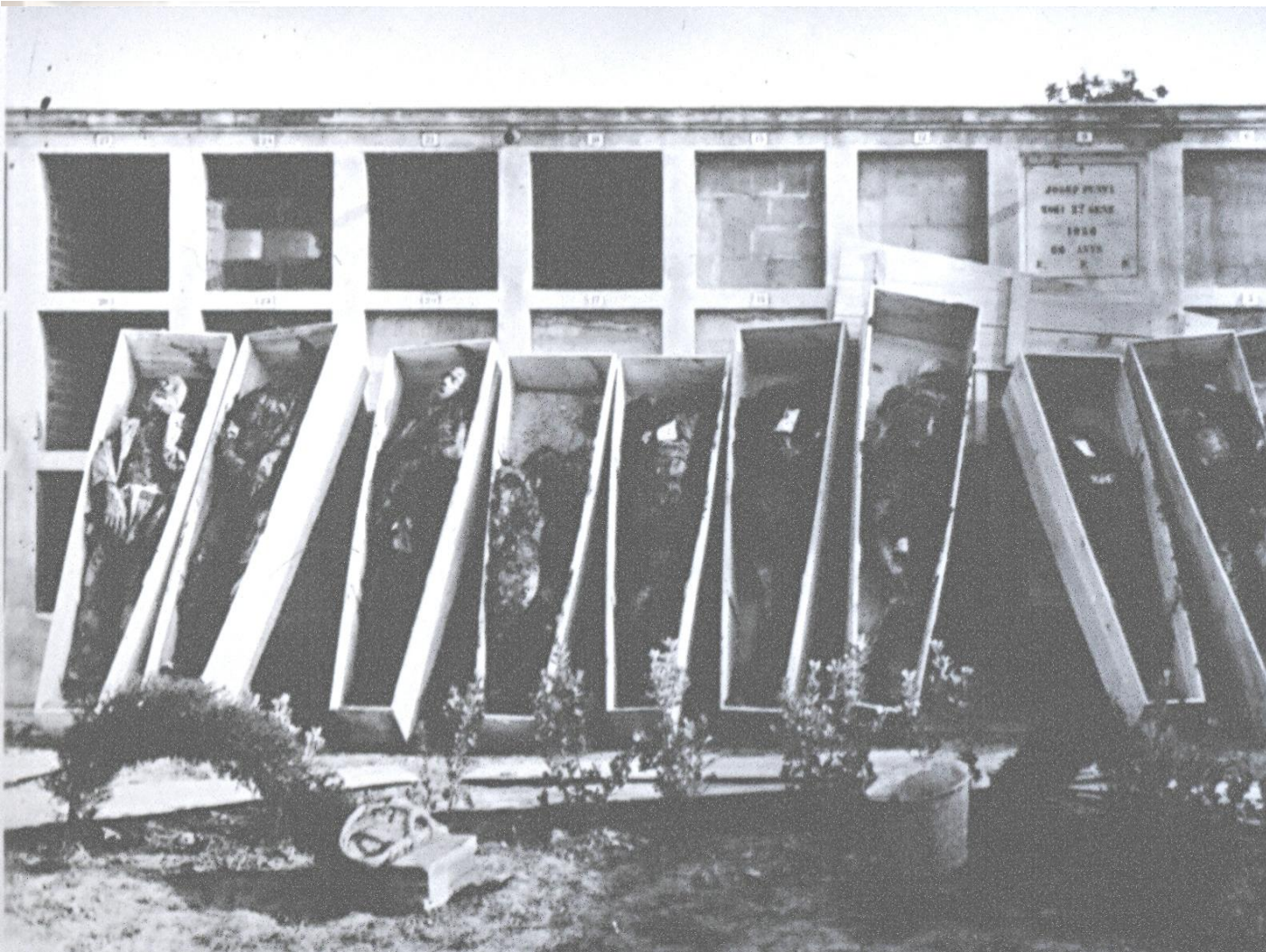
En el certificat oficial de la mort es va fer constar: **“Falleció en esta ciudad, a las cinco horas del día 15 de marzo de 1939, a consecuencia de un colapso cardíaco”**.

Tomba de Carles Rahola al cementiri de Girona

Les autoritats franquistes manaven que els executats fossin enterrats en una fossa comuna sense cap familiar present. Però algú **va escampar terra d'un altre color** al lloc on era enterrat Rahola i així la família va poder portar-hi flors.

Dos anys després la família va traslladar les despulles a una tomba pròpia presidida per una creu feta amb pedra de Girona, tal com ell havia demanat en el seu darrer escrit.

Ni la premsa ni la ràdio franquistes no van dir res de la mort de Carles Rahola.

A Girona, entre el 8 de març de 1939 i el 19 de gener de 1945, **es van afusellar 511 persones** arran de la paret del cementiri.

Afusellats durant la Guerra Civil

Monument a la memòria de Carles Rahola, a la Rambla de Girona

Durant molts anys va ser impossible reivindicar públicament el nom de Carles Rahola i la seva obra.

El 1975, un cop mort Franco, se celebren les primeres eleccions democràtiques.

El 23 d'abril de 1978 es va inaugurar un monument a la memòria de Carles Rahola al bell mig de la seva estimadíssima ciutat de Girona.

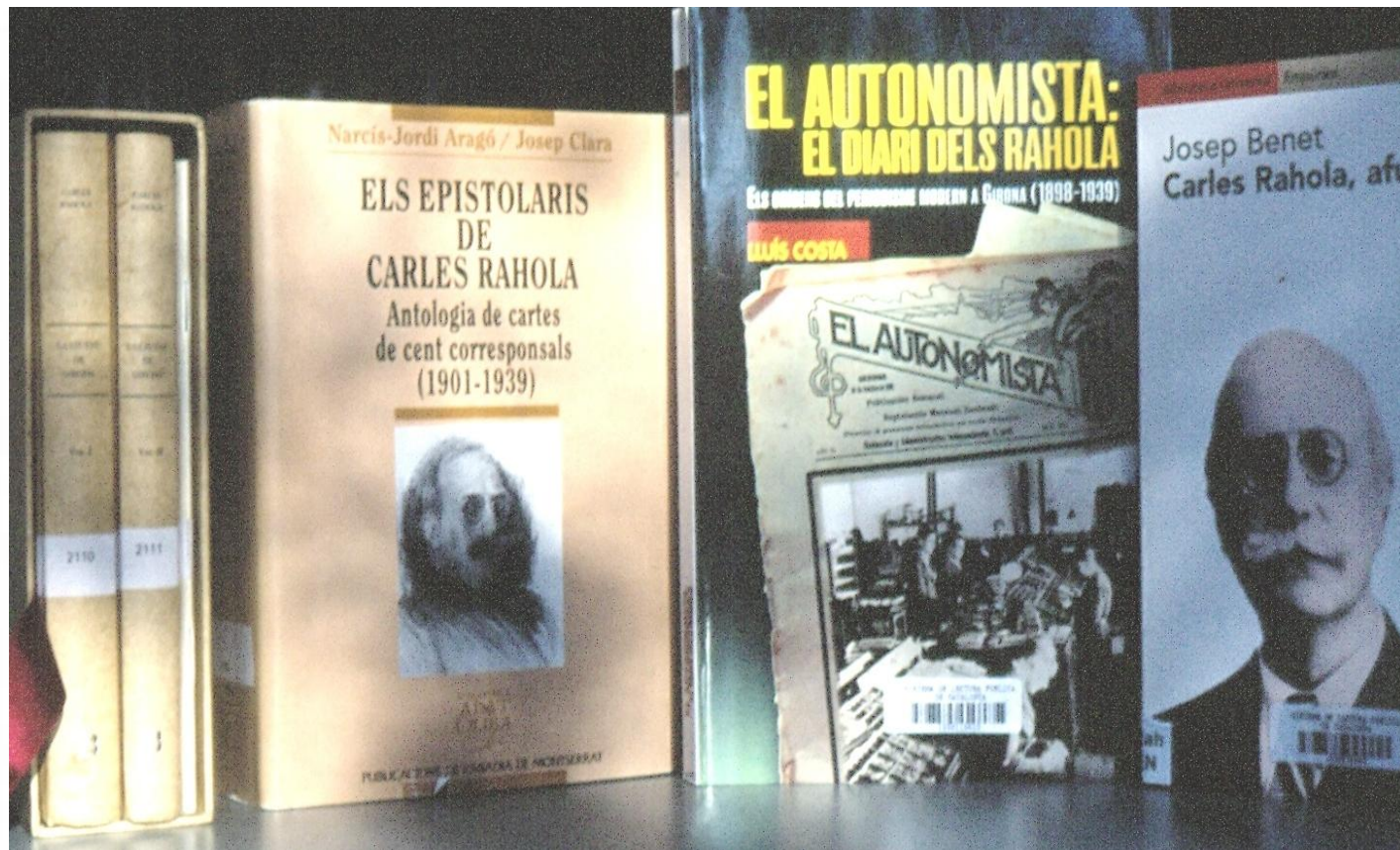
Institut Carles Rahola i Llorens

Rahola sentia un particular **interès per la educació dels joves i la seva preparació cívica**. En reconeixement d'aquest interès a Girona hi ha un institut que du el seu nom.

Carrer Carles Rahola

Prop de la parròquia de Sant Pau, també a Girona, hi ha un carrer amb el nom de Carles Rahola.

Per conèixer millor la figura i obra de **Carles Rahola** i comprendre la història de la ciutat des de finals del segle XIX fins a l'acabament de la Guerra Civil és recomanable llegir tant els llibres que ell va escriure com els que s'han editat els darrers anys al voltant de la seva vida, la seva obra i la seva mort.

itineraris

Girona de la mà de... Carles Rahola

La Caseta - Serveis Educatius · Servei Municipal d'Educació

www.girona.cat

Segueix-nos!